

В. Д. ПРИМАК

**ВІДШКОДУВАННЯ
МОРАЛЬНОЇ ШКОДИ
НА ЗАСАДАХ
СПРАВЕДЛИВОСТІ,
РОЗУМНОСТІ Й
ДОБРОСОВІСНОСТІ**

Монографія

Київ
Юрінком Інтер
2014

УДК 343.296
ББК 67.410
П75

Рекомендовано до друку Вченою радою Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України (протокол № 4 від 23 квітня 2014 р.)

Рецензенти

Гриняк А. Б., доктор юридичних наук, старший науковий співробітник, учений секретар Науково-дослідного інституту приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України;

Майданик Р. А., доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України, завідувач кафедри цивільного права Київського національного університету імені Тараса Шевченка;

Шишка Р. Б., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри господарського права і процесу Юридичного інституту Національного авіаційного університету

Примак В. Д.

П75 Відшкодування моральної шкоди на засадах справедливості, розумності й добросовісності : монографія / В. Д. Примак. — К. : Юрінком Інтер, 2014. — 432 с.

ISBN 978-966-667-611-8

Монографія присвячена вирішенню наукової проблеми утвердження морально-правових засад справедливості, розумності й добросовісності у правовому регулюванні відносин з відшкодування моральної шкоди. Розглядаються форми належного втілення, співвідношення і способи взаємодії зазначених засад у механізмі цивільно-правової відповідальності; місце відшкодування моральної шкоди у загальній системі способів захисту цивільних прав та інтересів; коло суб'єктів відносин з відшкодування моральної шкоди; основні підходи до визначення справедливого розміру відшкодування моральної шкоди; підстави, умови та сфера застосування згаданої компенсаційно-майнової санкції. Аналізується практика Європейського суду з прав людини та вітчизняна судова практика щодо вирішення вимог про відшкодування моральної шкоди.

Видання розраховане на вчених-правознавців, викладачів і студентів юридичних факультетів вищих навчальних закладів, широке коло практикуючих юристів та всіх тих, хто цікавиться теоретичними і практичними проблемами впровадження у цивільно-правових відносинах засад справедливості, розумності й добросовісності, а також визначенням шляхів удосконалення правового механізму відшкодування моральної шкоди.

УДК 343.296
ББК 67.410

- © Примак В. Д., 2014
- © НДІ приватного права і підприємництва імені академіка Ф. Г. Бурчака НАПрН України, 2014
- © Юрінком Інтер, 2014

ISBN 978-966-667-611-8

ЗМІСТ

Вступ	5
РОЗДІЛ 1. Справедливість як визначальна засада правового регулювання відносин цивільно-правової відповідальності	8
1.1. Зміст принципу справедливості у цивільно-правовій відповідальності.....	8
1.2. Справедливість як функція соціальної держави (на прикладі правового регулювання відносин з відшкодування шкоди, завданої недоліками товарів, робіт і послуг)	45
РОЗДІЛ 2. Засада розумності в механізмі цивільно-правової відповідальності	73
2.1. Відмежування розумності від суміжних правових категорій.....	73
2.2. Розумність як об'єктивний критерій оціночної діяльності законодавця, суду, учасників цивільних відносин.....	86
РОЗДІЛ 3. Принцип добросовісності у відносинах цивільно-правової відповідальності	101
3.1. Взаємодія моралі і права крізь призму регульовального потенціалу принципу добросовісності	101
3.2. Функціональний аспект розмежування недобросовісності й вини	115
3.3. Вина і добросовісність у відносинах цивільно-правової відповідальності.....	132
РОЗДІЛ 4. Відшкодування моральної шкоди як захід цивільно-правової відповідальності	157
4.1. Місце відшкодування шкоди у системі способів захисту цивільних прав та інтересів.....	157
4.2. Сфера застосування цивільно-правової відповідальності у формі відшкодування моральної шкоди	169
4.2.1. Критерії правового регулювання відносин з відшкодування моральної шкоди	169
4.2.2. Відшкодування моральної шкоди у контексті реалізації принципу свободи договору	179
4.3. Функціональна спрямованість відшкодування моральної шкоди як заходу цивільно-правової відповідальності	193
4.4. Динаміка зобов'язань з відшкодування моральної шкоди.....	203

РОЗДІЛ 5. Загальні умови відшкодування моральної шкоди.....	214
5.1. Коло умов та юридико-фактична підстава відшкодування моральної шкоди.....	214
5.2. Моральна шкода: сутність, зміст і форми втілення.....	230
5.3. Протиправність завдання моральної шкоди.....	256
5.4. Причинно-наслідковий зв'язок між цивільним правопорушенням і завданою ним моральною шкодою	264
5.5. Вина як суб'єктивна умова цивільно-правової відповідальності та критерій визначення справедливого розміру відшкодування моральної шкоди.....	274
5.5.1. Поняття вини у цивільному праві	274
5.5.2. Місце вини у механізмі відшкодування моральної шкоди	292
5.5.3. Вина як критерій визначення розміру відшкодування моральної шкоди	300
РОЗДІЛ 6. Суб'єкти правовідносин з відшкодування моральної шкоди	319
6.1. Визначення кола учасників відносин з відшкодування моральної шкоди	319
6.2. Юридичне значення статусу особи для вирішення питання про можливість відшкодування моральної шкоди та його розмір.....	335
6.3. Юридичні особи як учасники відносин з відшкодування моральної шкоди.....	346
6.3.1. Загальні питання участі юридичних осіб у деліктних зобов'язаннях	346
6.3.2. Юридичні особи як суб'єкти права на відшкодування моральної шкоди	353
РОЗДІЛ 7. Визначення розміру відшкодування за завдану моральну шкоду.....	369
7.1. Основні підходи до визначення розміру відшкодування моральної шкоди.....	369
7.2. Система критеріїв визначення розміру відшкодування моральної шкоди.....	389
7.3. Тенденції вітчизняної судової практики у справах про відшкодування моральної шкоди	407
7.4. Можливості використання у вітчизняному судочинстві практики Європейського суду з прав людини щодо присудження компенсацій за завдану моральну шкоду	419